

Sørlandet fortsatt på etterskudd

Kommunene i Agder har ligget lavt på Statistisk sentralbyrås likestillingsindeks de ti årene den er publisert. Den ferske revisjonen av indeksen har ikke endret bildet. Det er særlig kvinnenes beskjedne bidrag i det lønnede arbeidslivet som slår negativt ut, og det er tradisjonelle familieverdier som antakelig ligger bak. Det er flere med konservative holdninger til likestilling i Agder enn de fleste andre steder i landet, men sørlendinger flest sier de ønsker likestilling.

I 1999 publiserte Statistisk sentralbyrå sin likestillingsindeks for første gang. Vest-Agder fylke kom da dårligst ut, og den plassen har de beholdt fram til 2008. Aust-Agder var i 1999 det tredje minst likestilte fylket, og har siden vekslet på med Møre og Romsdal om andre- eller tredjeplassen bakfra. Den nye indeksen, som fikk navnet Indeks for kjønnslikestilling (se tekstboks), ble lansert i 2009 og befester stort sett det samme bildet.

Indeksen om kjønnslikestilling deler alle landets kommuner inn i fire grupper, etter hvor likestilte de er, det vil si hvor stor eller liten forskjell det er mellom kvinner og menn i kommunen på en rekke levekårsområder det finnes statistikk om (se artikkelen til Agnes Aaby Hirsch i dette nummeret av Samfunnspeilet: «Lokal likestilling – målt på ny måte»). Her skal vi se nærmere på hele den samlede skåren for kjønnslikestillingen i kommunene, og deretter se på de enkeltindikatorer som inngår i indeksen: Barnehagedekning, kjønnsforskjeller i inntekt, arbeid og så videre.

Totalt er det 30 kommuner i de to Agder-fylkene, med 15 kommuner i hvert fylke. Av de drøyt 100 minst kjønnslikestilte kommunene (den lavest skårnde firedelen) er 18 av dem i Agder og 12 i Vest-Agder (se figur 1). Samtidig havner seks av kommunene i Aust-Agder i den nest minst likestilte gruppen, mot to i Vest-Agder. Bare fire av dem tilhører den høyest skårnde halvdel (de to mest likestilte firedelene).

Kristiansand er den eneste sørlandskommunen i den mest likestilte gruppen, men med svakere skår enn sammenlignbare by- og universitets- eller høyskolekommuner som Molde, Bodø og Lillehammer, men foran Stavanger. Det må imidlertid tas med at Kristiansands befolkning utgjør nesten halvparten (47 prosent) av befolkningen i Vest-Agder.

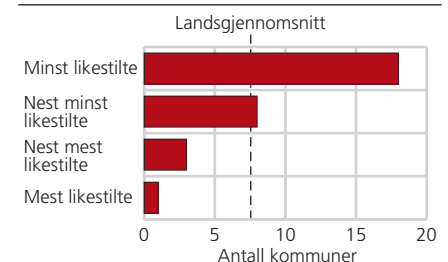
I hele landet er det mulig å skille ut litt over 20 kommuner som er aller minst likestilt, ut fra samleindeksen. Av disse ligger seks i Vest-Agder og to i Aust-Agder. Hva er det som gjør at denne regionen kommer så dårlig ut?

Kvinner og menns lønnsarbeid er en av indikatorer i indeksen, og her skiller Agder seg virkelig negativt ut. Når vi også skal se nærmere på holdningene til likestilling i landsdelen (ikke målt i indeksen, men hentet fra surveyen «Norsk Monitor»), befestes inntrykket av at det eksisterer konservative holdninger og handlinger der. Agder er forskjellig fra landet for øvrig på en rekke indikatorer for likestilling, både de

Dag Ellingsen

Figur 1. Antall Agder-kommuner i hver av fire grupper av landets kommuner, rangert etter hvor likestilte de er. Samlet

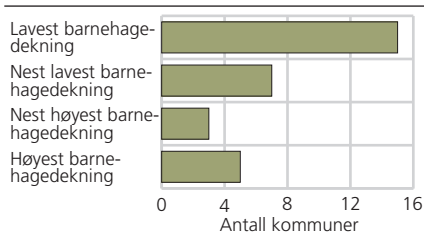

Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

Dag Ellingsen er sosiolog og seniorforsker i Agderforskning as, samt seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå. (dag.ellingsen@ssb.no)

Figur 2. Antall Agder-kommuner i fire grupper av landets kommuner, rangert etter andel barn 1-5 år i barnehage

Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

som ligger i indeksen og noen andre vi vil peke på i artikkelen. Vi vil – svært foreløpig og tentativt – reflektere over noen av de historiske føringene som kan ligge bak.

Barnehage: De minste er hjemme

I denne artikkelen har vi delt landets kommuner inn i fire grupper for hver indikator som inngår i indeksen, etter hvor likestilte de er. Nøyaktig halvparten av de 30 kommunene i Agder er i den firedelen av kommunene som har lavest dekning for barn i alderen 1-5 år samlet (se figur 2). I disse kommunene går mindre enn 85 prosent av barna i alderen 1-5 år i barnehage. Med intensiv satsing på barnehageutbygging de siste årene, er dekningen gjennomgående god for 3-5-åringene, det er blant de minste barna (1-2-åringene) vi ser skillene.

Fem av Agder-kommunene er i den gruppen som skårer høyest på samlet barnehagedekning, og flere av disse kommunene ser ut til å ha satset bevisst på å oppnå god barnehagedekning den senere tid. Dette til tross, er det noen av de samme kommunene som skårer aller lavest på indeksen for kjønnslikestilling samlet.

Lav barnehagedekning for de minste kan tyde på at man i deler av Agder legger relativt større vekt på at barna skal være hjemme hos mor de første årene. Dette har igjen innvirkning på kvinners og menns posisjon på arbeidsmarkedet, som vi skal se har kvinnene i Agder lav yrkesdeltakelse, høy andel deltid og medfølgende lavere inntekt.

Kvinnene i Agder tjener dårlig

Indikatorene vi ser på, kvinners og menns inntekter, kvinner og menn i arbeidsstyrken, andelen kvinner og menn på deltid og andelen av begge kjønn i lederyrker, forteller alle en historie om kvinners plass i arbeidslivet. Og det er her Agder-kvinnene kommer særlig dårlig ut. Størst utslag ser vi på inntek-

Indeks for kjønnslikestilling

En indeks er et samlemål som forenkler data og gjør det lettere å sammenligne kommuner.

Den nye indeksen for kjønnslikestilling i kommunene innebærer en forbedring sammenlignet med den tidligere indeksen. Ved å inkludere flere indikatorer dekker indeksen nå flere dimensjoner ved likestillingssituasjonen mellom kvinner og menn i kommunene. Metoden er også mer presis. Hver kommune får en skår som varierer fra 0,0 (maks ulikestilling) til 1,0 (maks likestilling) på hver indikator. Dette slås sammen til en samleskår, slik at man kan si noe om grad av likestilling i en kommune.

Kommunene deles i fire grupper, etter hvor likestilte de er, det vil si hvor stor eller liten forskjell det er mellom kvinner og menn i kommunen på en rekke levekårsområder det finnes statistikk om:

1. *Høyest grad av likestilling* (i 2009 gjelder dette 108 kommuner med en skår som varierer fra 0,696 til 0,776)
2. *Nest høyest grad* (i 2009 gjelder dette 109 kommuner med en skår som varierer fra 0,671 til 0,695)
3. *Nest lavest grad* (i 2009 gjelder dette 107 kommuner med en skår som varierer fra 0,641 til 0,670)
4. *Lavest grad* (i 2009 gjelder dette 106 kommuner med en skår som varierer fra 0,538 til 0,640)

For mer informasjon om indikatorene, datagrunnlag og metode, se Hirsch og Lillegård 2009.

tene, som i stor grad avspeiler hvor mye mindre sørlandskvinnene henter fra det lønnede arbeidslivet enn sine medsøstre i resten av landet. Agder-kvinner inntekter ligger godt under landsgjennomsnittet, men utslagene på indeksen blir særlig store fordi mennene i Agder, til forskjell fra menn i Finnmark, har inntekter som ligger nokså nært opp under landsgjennomsnittet. Indeksen sammenligner jo menn og kvinner kommune for kommune.

Hele 23 av 30 kommuner i landsdelen tilhører den gruppen av kommunene der kvinners inntekter er lavest sammenlignet med hva menn i samme kommune tjener (se figur 3). Bare en kommune – Åmli – er i den mest likestilte firedelen. Det er ikke fordi kvinner i Åmli tjener spesielt bra, men fordi mennene i samme kommune har svært lave inntekter. Gjennomsnittsinntekten for menn i denne kommunen er lavere enn for mange av de mest fraflyttings-trede småkommunene i Finnmark.

Andelen uførepensjonister er tilsvarende høy. Kvinnene i for eksempel Åmli kommer derfor godt ut i forhold til sine mannlige sambygdinge, samtidig som de fleste av dem vil ha et inntektsnivå som gir lav kjøpekraft og tilsvarende lav pensjonsopptjening.

Sørlandet på deltidstoppen

Inntektene til kvinner i Agder er lave, og dette er et resultat av to tendenser. Det er for det første færre kvinner i arbeidsstyrken enn i resten av landet, 17 av de 30 sørlandskommunene er i den svakeste firedelen her (se figur 4). Kvinners noe lavere yrkesdeltakelse skyldes at flere velger lengre fravær fra arbeidslivet for å ta seg av familien. Dette er godt dokumentert i analyser av likestillingssituasjonen i Agder-kommuner (Magnussen med flere 2005). Samtidig er andelen uførepensjonister godt over landsgjennomsnittet for begge kjønn og særlig kvinner. Uførepensjonerte kvinners inntekt vil også være spesielt lav, fordi de har hatt svak opptjening av pensjonspoeng.

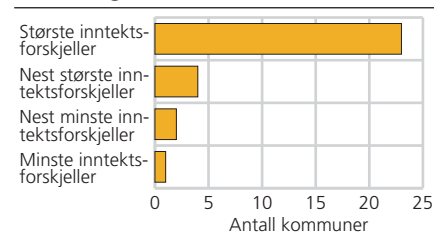
For det andre: Blant dem som er i arbeidsstyrken, er det flere kvinner som velger deltid i Agder enn i resten av landet (se figur 5). Av sørlandskommunene er det om lag halvparten som havner i den firedelen av kommunene som skårer lavest her, det vil si har høyest andel kvinner på deltid sett i forhold til menns andel. Dette er en indikator som varierer sterkt mellom kommunene og gir klare utslag rundt ytterpunktene.

Slik indeksen er konstruert, vil indikatorene for barnehage og sysselsetting bety mindre, fordi kommunene her ligner mye mer på hverandre enn hva som er tilfellet i forhold til deltid, slik som beskrevet av Hirsch (dette nummeret av Samfunnsspeilet). På en måte blir den høye andelen deltidsarbeidende kvinner i Agder noe «underkommunisert» i indeksen, fordi det relativt sett er nokså høye deltidsandeler også blant menn. Menn som jobber deltid er gjerne ungdom og studenter som jobber deltid ved siden av skolegangen, mens de deltidsarbeidende kvinnene er i alle yrkesaktive aldre. Indeksen sammenligner altså nokså forskjellige sosiale grupper eller aldersgrupper på tvers av kjønnsskillet.

Få kvinnelige ledere

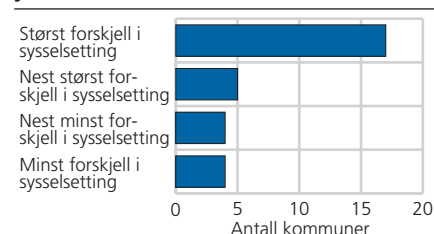
En ny indikator i indeksen er andelen kvinner i forhold til andelen menn i lederyrker, og idealet er også her en 50/50-delning. Her havner 15 av de 30 Agder-kommunene i den minst likestilte firedelen av landets kommuner, og bare tre i den firedelen som skårer høyest (se figur 6). Også dette funnet må

Figur 3. Antall Agder-kommuner i fire grupper av landets kommuner, rangert etter forskjeller i inntektsnivå blant kvinner og menn

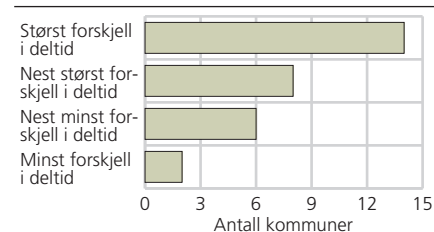
Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Antall Agder-kommuner i fire grupper av landets kommuner, rangert etter forskjeller i kvinners og menns yrkesdeltakelse

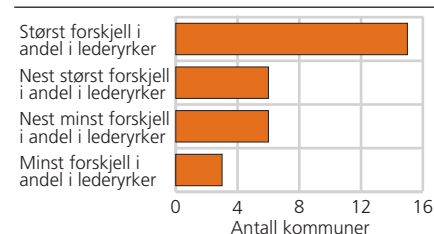
Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Antall Agder-kommuner i fire grupper av landets kommuner, rangert etter forskjell i deltidsarbeid blant kvinner og menn

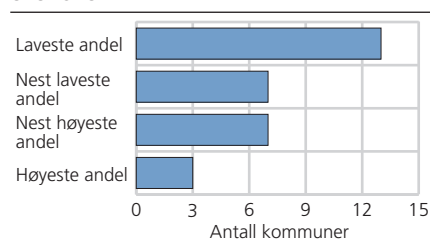
Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

Figur 6. Antall Agder-kommuner i fire grupper av landets kommuner, rangert etter forskjell mellom andel kvinner og andel menn i lederyrker

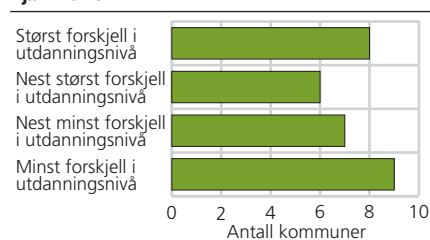
Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

Figur 7. Antall Agder-kommuner. Andel fedre med pappaperm i lovpålagt lengde eller over

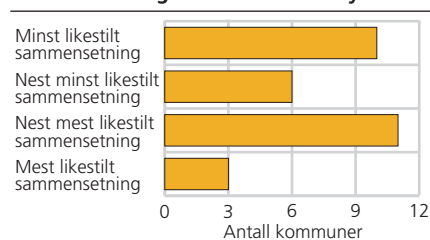
Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

Figur 8. Antall Agder-kommuner, etter forskjeller i utdanningsnivå mellom kjønnene

Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. Antall Agder-kommuner, etter sammensetningen av kommunestyrene

Kilde: Indeks for kjønnslikestilling 2009, Statistisk sentralbyrå.

sannsynligvis sees i lys av kvinners svakere innsats i det lønnede arbeidslivet. Det er vanskelig å bygge opp en karriere mot en lederposisjon eller et lederyrke når man har lange perioder utenfor arbeidslivet eller bare er der på deltid.

Far mindre «hjemmekjær»?

Kvinner i Agder har altså en større orientering mot hjemme- og familiesfæren enn i resten av landet. Den samme orienteringen ser ikke ut til å være til stede blant menn som har små barn, i det minste hvis vi skal tolke andelen som tar ut pappapermisjon ut over det «pålagte» som en indikator på dette. Som for så mange andre indikatorer er det en overvekt av Agder-kommuner – 13 av 30 – i den firedelen av kommunene som skårer svakest her. Bare tre er i den mest likestilte firedelen (se figur 7).

Dette inntrykket stemmer også med tidligere undersøkelser om holdninger til barnetilsyn. I Barnetilsynsundersøkelsen 2002 i regi av Statistisk sentralbyrå (SSB) ble menn over hele landet spurt om hvor lang fedrekvot de ønsket seg (Pettersen 2003). I landet som helhet ville nær halvparten (47 prosent) ha en lengre kvote enn datidens fedrekvote på fire uker. I Agder og Rogaland var det under fire av ti (39 prosent) som hadde det samme ønsket. Oppslutningen om lengre fedrekvoter var størst på Østlandet og i Nord-Norge.

Hvis mange har den holdningen at mor bør være hjemme med barna, i det minste til de er to-tre år gamle, blir en lang pappaperm mindre attraktiv. Holdningene må også sees i lys av de store forskjellene mellom menns og kvinners inntekter (hvorav det meste er lønn), som gjør det uforholdsmessig «dyrt» å ha far hjemme lenge.

Vi har nå gjennomgått de indikatorene der vi får de tydeligste inntrykkene av mindre kjønnslikestilling i Agder. Vi skal kort se på noen indikatorer der bildet fra Sørlandet ligner mer på landsgjennomsnittet. Det er imidlertid ikke noen indikatorer der Agder-kommunene skårer spesielt høyt.

Utdanning gir mindre utslag

Agder-fylkene har generelt et utdanningsnivå for kvinner og menn som ligger på eller litt under landsgjennomsnittet, og kommunene fordeler seg tilnærmet jevnt over de fire undergruppene (se figur 8). De kommunene som huser Universitetet i Agder og deres omegnskommuner, trekker snittet opp. De mer tradisjonelle industrikommunene har lavere utdanningsnivåer. Men siden kvinner og menn i samme kommune måles mot hverandre som en del av indekسدannelsen, gir dette mindre utslag. De kommunene som skårer særlig lavt på utdanning, kjennetegnes generelt ved å ha en spesielt lav andel menn med høyere utdanning.

Mannsvelde i kommunestyrene?

Mens økt barnehagedekning gjør likestillingsforskjeller mellom kommunene stadig mindre, består forskjellene mellom menn og kvinner innenfor sammensetningen av kommunestyrene. Ti Agder-kommuner er blant de 25 prosent mest mannsdominerte kommunene, og bare tre er i den mest jevnfordelte firedelen av kommunene (se figur 9). Men bildet rettes noe opp ved at 11 av Agder-kommunene er i den firedelen av kommunene som skårer nest høyest i likestilling i kommunestyrene.

Et kjønnsmessig skjevdelt kommunestyre er et klart demokratiproblem. Men paradoksalt nok er det noen av de mest mannsdominerte kommunestyrene som ser ut til å stå bak en tung satsing på barnehageutbygging.

Lite kjønnsbalanse i næringsstrukturen

Har næringslivet i Agder en kjønnsbalansert struktur? Det er kystbyene, og særlig de som huser Universitetet i Agder, som skårer høyest, sammen med den lille kraftkommunen Bykle med sin relativt store offentlige sektor og mange i servicenæringene. Et klart flertall av kommunene (18 av 30) ligger i de to firedelene med lavest skår. Bare fem er med i den mest likestilte fire delen.

I indeksen skårer man høyest hvis kjønnsfordelingen av ansatte er 50/50 i både privat og offentlig sektor, og når mange jobber i næringer med jevn fordeling av kvinner og menn. Her er Agder-kommunene nærmere landsgjennomsnittet enn på de fleste andre indikatorene. Spesielt i offentlig sektor er det en relativt god kjønnsbalanse, og særlig gjelder dette i Aust-Agder.

Ungdommens valg

Ungdom i Agder er ikke vesentlig mer kjønnskonservativ i sine utdanningsvalg enn hva man ser i resten av landet i snitt. Det er en viss overrepresentasjon av Agder-kommuner i den mest kjønnsstradisjonelle fire delen av landets kommuner, men avstanden til landsgjennomsnittet er mindre enn det vi ser for mange andre indikatorer.

Det er imidlertid en tydelig forskjell mellom sentrums- og periferikommunene her. Ungdom velger langt mer kjønnsstradisjonelt jo lenger unna man kommer fra Kristiansand og de andre større byene i regionen. Dette henger antakelig sammen med større søkning til de yrkesrettede videregående utdanningene i de mer perifere kommunene i distriktene.

Campus Kristiansand, Universitetet i Agder.
Foto: UiA/Tor Martin Lien.

Norsk Monitor i regi av Synovate MMI

Norsk Monitor (heretter forkortet NM) er en undersøkelse som har gått helt siden 1985, med representative utvalg av den norske befolkningen. Undersøkelsen tar sikte på å kartlegge holdninger til konsum og samfunnsspørsmål. Hvert annet år, i september umiddelbart etter valget, begynner intervjuprosessen. Den løper deretter ut året.

Respondentene blir først kontaktet per telefon, og gjennomgår et kort intervju. Deretter blir de spurt om de vil være med på hoveddelen av intervjuet. Om lag 70 prosent av de intervjuede har i de siste rundene sagt seg villige til å gå videre. Av dem er det igjen 70 prosent som returnerer et utfylt skjema. Av det opprinnelige kontaktede utvalget er det altså om lag 50 prosent som til slutt er representert i undersøkelsen.

Hver av de fire undersøkelsene (2001, 2003, 2005 og 2007) som vi bruker her, har et nettutvalg for hele landet på om lag 4 000 respondenter. Hver undersøkelse har et Agder-utvalg (Aust+Vest) på rundt 200 respondenter, til sammen får vi 800 personer, hvorav snaut 400 er menn. Det er noe flere kvinner enn menn som besvarer dette skjemaet.

Indeksen viser hvor mange elever som velger de mest kjønnskjevete utdanningene målt for landet som helhet, for eksempel helse- og sosialfag med sin jentedominans og bygg- og anleggsteknikk med en tilsvarende guttedominans. Hvis vi tenker oss at helse- og sosialutdanningen i en enkelt kommune bare hadde gutter, og alle på bygg og anlegg var jenter, ville kommunen få lav skår likevel. Dette er fordi kjønnsbalansen i utdanningen er beregnet på landsbasis. Det er tallet på ungdommer i kommunen i hver utdanning som betyr noe, ikke om det er gutter eller jenter.

Andre tradisjonelle holdninger – og handlinger

I likestillingsindeksen framstår Agder-fylkene, og særlig deler av Vest-Agder, som landets mest tradisjonelle eller konservative på likestilling mellom kjønnene. Det finnes også andre indikatorer på denne tradisjonalismen enn de som inngår i selve indeksen. Vi har tidligere nevnt holdningene til pappapermisjon.

Det at flere velger samboerskap som alternativ til ekteskap, har også vært en del av den moderne samfunnsutviklingen. Holdningsforskjellene er tydelige når vi ser på hvilken sivilstatus par har når de får sitt første barn. I landet som helhet var halvparten av mødrene i 2008 samboere, rundt 17 prosent var enslige, mens de resterende drøyt 30 prosentene var gift med barnets far. I Vest-Agder er andelen enslige mødre den samme, mens 40 prosent er samboere og 42 prosent er gift når første barn ankommer. Aust-Agder hadde en høyere andel enslige, 20 prosent, en samboerandel på 42 prosent og en andel gifte på 37 prosent, altså noe nærmere landsfordelingen av gifte og samboende.

Kontantstøtten populær

Foreldrene i Agder-fylkene velger også tradisjonelt ved å ta i mot kontantstøtte. I landet som helhet er det i 2009 snaut 29 prosent av foreldrene til barna i aktuell alder som mottar kontantstøtte i stedet for å sende barna i barnehage. I Vest-Agder er andelen noe over 43 prosent, i Aust-Agder litt under 40 prosent. Men i Agder som ellers, har andelen og antallet mottakere av kontantstøtte gått betydelig ned siden 2000 (NAV, statistikk om kontantstøtte 2009).

Det er grunn til å anta at folks *handling*er også påvirkes av deres *holdninger* i mange sammenhenger, men noen ganger handler man annerledes enn man kunne ønske. Det gjelder også likestillingsfeltet. Kvinner kan velge å være hjemme med små barn fordi arbeidsmarkedet uansett er dårlig der de bor. Man kan tenke seg at dette også påvirker holdningen til likestilling. Statistisk sentralbyrå har lite statistikk på dette feltet, og særlig hvis man ønsker å bryte det ned på fylkes-/regionnivå. Vi bruker derfor data fra Synovate MMIs undersøkelse Norsk Monitor (se tekstboks).

Færre sørlendinger ønsker likedeling hjemme

For å måle likestillingsholdninger er det særlig to spørsmål som er aktuelle i Norsk Monitor. Det første går på ansvarsdelingen for barna i hjemmet: *Hvor enig eller uenig er du i (hver av) følgende påstand(er)? «Menn og kvinner bør dele ansvaret for husarbeid og barneoppdragelse likt».*

Vi ser her en klar kombinasjon av kjønnsforskjeller i holdninger, men også tydelige regionale forskjeller. Kvinner er generelt mer pro likedeling enn menn. Kvinner i Agder er mer konservative enn sine medsøstre, på samme vis som menn i Agder er mer konservative enn menn i resten av landet. Merk at det i alle grupper er et klart flertall som er helt enige i utsagnet.

Tabell 1. Holdninger til likedeling av ansvar for husarbeid og barn. Prosent

	Helt uenig	Delvis uenig	Delvis enig	Helt enig	Helt umulig å svare	N
Menn i Vest-Agder	1	11	35	53	0	218
Kvinner i Vest-Agder	1	5	27	65	1	286
Menn i Aust-Agder	4	8	33	54	1	168
Kvinner i Aust-Agder	5	2	27	66	0	175
Menn resten av landet	3	6	29	61	1	6 462
Kvinner resten av landet	1	3	23	72	1	7 962

Kilde: Synovate MMI – Norsk Monitor 2001-2007.

Det andre spørsmålet i Norsk Monitor går på hvordan mor og far skal dele det lønnede og ulønnede ansvaret ute og hjemme:

Det snakkes om endringer i menns og kvinners roller i familien. Nedenfor beskrives tre slags familier. Hvilken av disse svarer best til din oppfatning av hvordan en familie skal være?

- A. En familie der de to partnerne har like krevende jobber og hvor husarbeid og barnepass deles likt
- B. En familie der kvinnen har en mindre krevende jobb enn mannen, og der hun har hovedansvaret for hus og barn
- C. En familie der bare mannen har jobb, og det er kvinnen som tar seg av hus og hjem
- D. I tvil

Tabell 2. Preferanser for ulike familietyper. Prosent

	A (likedelt)	B (noe skjevdelt)	C (ulikedelt)	I tvil	N
Menn i Vest-Agder	50	33	8	9	226
Kvinner i Vest-Agder	58	25	10	8	290
Menn i Aust-Agder	48	33	10	9	167
Kvinner i Aust-Agder	62	27	3	8	176
Menn resten av landet	58	27	7	9	6 494
Kvinner resten av landet	69	18	5	8	8 018

Kilde: Synovate MMI – Norsk Monitor 2001-2007.

Forskjellene mellom kjønnene og de regionale utslagene viser de samme hovedtrekkene også i dette spørsmålet. Drøyt en tredel av mennene i landet som helhet foretrekker en samlivsform som ikke er helt likedelt, mot drøye 40 prosent i begge Agder-fylkene. Noe av den samme forskjellen finner vi mellom kvinner i Agder og deres medsøstre, men med en klarere preferanse for likedeling enn blant mennene.

Agder-kommunene er altså fremdeles blant de kommunene i landet som skårer lavest på kjønnslikestilling. Hovedårsaken til dette kan være måten kvinner og menn tilnærmer seg arbeidslivet, med de kjønnsforskjeller det betyr for inntekter, deltidsarbeid, ledererfaringer og sysselsetting. Vi finner også at handlinger og holdninger henger sammen.

Hva ligger bak denne sterkere skepsisen mot kjønnslikestilling i Agder sett i forhold til landet ellers? Vi vil tentativt peke på tre mulige årsaker som har

Referanser

Ellingsen, Dag, Morten Jeppesen, Helge Røed og Nina Jentoft (2009): *Levekår i Vest-Agder. Levekårsutfordringer i fylket og landsdelen*. FOU-rapport nr. 1/2009. Agderforskning, Kristiansand.

Hirsch, Agnes Aaby og Magnar Lillegård (2009): «Hvordan måle likestilling mellom kvinner og menn i kommunene? Revidering av indeks for kjønnslikestilling – bakgrunn, endringer og metode.» Notater 2009/65, Statistisk sentralbyrå.

Magnussen, M., T. Stalsberg Mykland og G. Kvåle (2005): *Arbeid ute og hjemme: Sørlandske mødres valg og vurderinger*. FOU Rapport nr. 5/2005, Agderforskning, Kristiansand.

NAV, statistikk om kontantstøtte 2009, <http://www.nav.no/Om+NAV/Tall+og+analyse/Familie+og+omsorg/Kontantst%C3%B8tte>

Pettersen, Silje Vatne (2003): «Halvparten av fedrene vil ha lengre kvote», *Samfunnsspeilet*, 5, 2003, Statistisk sentralbyrå.

med så forskjellige ting som tro og næringsstruktur å gjøre (Ellingsen med flere 2009).

- *Religionen har en sterk plass*. Agder-fylkene er de siste fylkene i landet der det fremdeles er høye andeler som regner seg som «personlig kristne». Det å regne seg som «personlig kristen» er for en del sørlendinger knyttet sammen med konservative religiøse holdninger, som igjen inneholder tradisjonelle oppfatninger av kvinners og menns rolle i omsorgen for barn.
- *Industriarbeiderkulturen påvirker oppfatningen av far som familiens hovedforsørger*. Agder-fylkene har lenge hatt en høy og mannsdominert sysselsetting innenfor industri og håndverk, yrker hvor man ofte finner en maskulinitet knyttet til farens rolle som familiens viktigste forsørger.
- *Sørlandet har historisk sett hatt en sterk maritim sysselsetting*. Far seilte lenge ute, mor var alene hjemme med barna. Familien ble hennes domene, lønnsarbeidet hans. I en del miljøer tjente far også så vidt bra at mor ikke behøvde å skaffe tilleggssinntekter. Noe av den samme arbeidsfordelingen finner man antakelig i dagens oljeindustri.

